

**תכנית מאה הימים לפירוק
המונופולים והורדת
יוקר המחייה בישראל.**

הקדמה

במהלך העשור האחרון, הרבה לפני משבר הקורונה, מצבנו הכלכלי והחברתי הלך והידרדר. מחירי הדיור הרקיעו לשמים, והגיעו לשיא של 150 משכורות ממוצעות לדירה ממוצעת. יותר מכפלים מהמקובל במערב. מחירי הרכב בישראל כפולים ממחירם במערב. מחירי המזון גבוהים ב-25% ממחירם במערב. זה לא קרה במקרה. ישראל הפכה לגן עדן למונופולים ובעלי הון ובמקביל הפכה לגיהנום עבור זוגות צעירים המבקשים לבנות לעצמם עתיד. המונופולים והחברות הגדולות זוכים בישראל לחיבוק אוהב של הממסד, העסקים הקטנים נחנקים. ישראל הפכה לאחת המדינות הכי לא תחרותיות במערב. מאחר שהצריכה הפרטית בישראל מגיעה לכ-800 מיליארד שקלים בשנה כל אחוז של הורדת מחירים יהיה שווה לציבור הישראלי שמונה מיליארד שקלים בשנה. כל שנה. הצעדים הכלכליים הדחופים שיש לבצע בכל ענף וענף במשק יתבטאו בהורדת מחירי הדיור, בהורדת מחירי הרכב ומחיר אחזקת הרכב, במחירי המזון, במחירי הבנקאות, הגז והחשמל, התקשורת, במחירי השכירות של הקניונים והארנונה של חנויות רחוב, בשדרוג מערך ההשכלה הגבוהה ועוד. אלה שינויים שכדי לבצע אותם חייבים הנהגה כלכלית חזקה שלא נרתעת מעימות עם בעלי ההון, ופועלת למען הציבור הרחב, הלא מוגן. זה לא פשוט. אבל זה אפשרי. לשם כך נדרשים אומץ, אחריות, יושרה ותמיכה ציבורית. זו התוכנית שלנו לפתיחת דף חדש לכלכלה ולחברה בישראל.

הרפורמות הדחופות בתחומים שונים:

א. תקציב המדינה

הניהול הכושל של כלכלת ישראל מתחיל בניהול פוליטי ולא מקצועי של תקציב המדינה.

אלה הצעדים הדחופים הנדרשים בתקציב המדינה:

- ביטול מיידית של משרדי ממשלה המיותרים, שנפתחו מסיבות פוליטיות ולא ענייניות.
- הפסקה מיידית של התמיכה במונופולים במסווה של תמיכה בתוצרת הארץ.
- העברת פרויקטים יקרים של תשתיות מניהול בלעדי של חברות ממשלתיות מסורבלות וכושלות לניהול משותף יעיל עם המגזר הפרטי.
- מינוי חברת בקרה חיצונית שתבחן את כל הפטורים הרבים מחובת מכרזים המייקרים את הרכש הממשלתי ופוגעים בעקרון השוויון.

ב. מדיניות המיסים

מבנה מערכת המס בישראל מקדש שורה של הטבות מס לחברות גדולות על חשבון מיסוי מופרז על שכר עבודה, צריכה ועסקים קטנים.

אלה הצעדים הדחופים הנדרשים במדיניות המיסים:

- הורדת מע"מ כבר בשנה הראשונה מ-17% כיום ל-15% ובתוך חמש שנים ל-12%.
- ביטול אינספור הטבות מס שהוענקו לחברות הגדולות.
- קביעת מס הכנסה שולי מרבי (כולל ביטוח לאומי ומס בריאות) בשיעור של 40%, במקום 50% כיום.
- קביעת מס חברות משוקלל (כולל מס על דיבידנדים) בשיעור מצטבר של 40% במקום 50% כיום.

ג. מדיניות הפנסיה

צמיחה נמוכה גוררת ריבית נמוכה ופגיעה כפולה בפנסיה: מצד אחד, הצמיחה הנמוכה פוגעת בצמיחת השכר ולכן גם בהפרשות לפנסיה. מצד שני, הריבית הנמוכה פוגעת באפיק ההשקעה המרכזי של קרנות הפנסיה: האג"ח הממשלתי. לפני 12 שנים נהנו חשבונות הפנסיה על השקעותיהן באג"ח הממשלתיים מתשואות שנתיות של 4% ריאלית. מאז צנחה התשואה ל-1% בלבד. זה איום משמעותי על דור שלם שימצא את עצמו בלי מקורות קיום בגיל זקנה.

אלה הצעדים הדחופים הנדרשים בתחום הפנסיה:

- החזרת הצמיחה המהירה באמצעות מכלול הצעדים המפורטים במסמך זה כך שהריבית לטווח ארוך תעלה חזרה לרמות ההיסטוריות שלה.
- החזרת הבנקים לתחרות בשוק הפנסיה כדי לדחוף מטה את דמי הניהול.
- קביעת גודל מרבי של נתח שוק בשוק הפנסיה כאשר כל גוף המגיע אליו יאלץ למכור את האחזקה העודפת שלו כדי לשמר את המתח התחרותי.

ד. מדיניות הרווחה

21% מהאוכלוסייה בישראל חיים מתחת לקו העוני וזאת עוד לפני השלכות משבר הקורונה.
30% מהילדים בישראל חיים מתחת לקו העוני
17% מהקשישים חיים מתחת לקו העוני.

אלו שיעורי העוני הכי גבוהים במערב. והמדדים האלה לא משקפים את המצב האמיתי, הגרוע יותר, כיוון שהם נשענים על ההכנסה החציונית הנומינלית בכל מדינה ומדינה, בלי להתאים את הנתונים לפערים המשמעותיים בכוח הקניה ולעובדה כי ההכנסה החציונית בישראל היא מלכתחילה מהנמוכות במערב.

במדינה עם שיעורי עוני כאלה ניתן היה לצפות למערכת רווחה שמסוגלת להתמודד עם המצוקות. זה לא המצב בישראל. מערכת הרווחה הישראלית נמצאת במצוקה קשה ובתת תפקוד וזקוקה בדחיפות לשורה של רפורמות יסודיות.

אלה הצעדים הדחופים הנדרשים בתחום הרווחה:

- **קצבאות הנכות** - נדרשת השלמת הרפורמה בקצבאות הנכות (שהוביל צוות מקצועי בראשותי בשנת 2017) וכתיבת ספר ליקויים מודרני, במקום ספר הליקויים משנת 1956 הפוגע קשות בנכים הקוגניטיביים ובנכי הנפש.
- **קצבאות הזקנה** - הקצאת 4 מיליארד שקלים בפריסה לאורך ארבע שנים, כדי להגדיל באלף שקלים לאדם את קצבאות הזקנה לקשישים המתקיימים אך ורק מקצבאות ביטוח לאומי.
- **דיור ציבורי** - יש לשחרר ממלכודת העוני 60 אלף משפחות של דיור ציבורי המתגוררים עשרות שנים בבתים שלא מועברים לבעלותם. מוטב להעביר את הדירות לבעליהן בפועל ולאפשר להם להפוך את הרכוש בשווי עשרות המיליארדים שיעבור לבעלותם למנוע לשיפור רווחת המשפחות ולהנעת פעילותן הכלכלית.
- **תקנים חדשים בשירותי הרווחה** - מחלקות הרווחה ברשויות המקומיות ושירותי בריאות הנפש קרובים לקריסה. יש לפתור בדחיפות את המצוקות שנובעות מתקנים חסרים.
- **שדרוג שכר** - של העובדים הסוציאליים והפסיכולוגיים הנמצאים בחזית המאבק בעוני ובמצוקה.
- **תוכנית לאומית לחינוך פיננסי ודיגיטלי** - של קשישים כדי להגדיל את יכולתם להתמודד עם מצבם הכלכלי ועם מצוקת הבדידות של רבים מהם.

ה. מדיניות החינוך

אין ספק שקיים קשר מובהק וחד משמעי בין השכלה לבין רווחה כלכלית ורווחה נפשית. מלבד חיבוק חם, סביבה תומכת ואמונה בעתידם, אין דבר שיכול להבטיח את רווחתם של ילדינו יותר מהשכלה.

בישראל התרגלנו לקיומו של מצב פרדוקסלי: עלייה גדולה בתקציב החינוך מתורגמת למספר שיא של שעות הוראה ביחס לרוב מדינות המערב. ובמקביל - משנה לשנה הביצועים של תלמידי ישראל רק מידרדרים במדדי ההשוואה הבינלאומיים.

משבר הקורונה הביא את מערכת החינוך לשפל חדש. המערכת לא הצליחה לספק לימודים מקוונים ברמה סבירה. זאת בניגוד לרבים מהמוסדות להשכלה גבוהה, שהשקיעו בקיץ בבניית מערכי שיעור חדשים, בטכנולוגיה משופרת ובמערך היברידי של לימודים מקוונים, לצד לימודים פרונטליים בקפסולות קטנות. מערכת החינוך איבדה עצמה לדעת. תיקון המצב חייב להתחיל בפרדוקס הגדול של מערכת החינוך שלנו: זו מערכת המעניקה הרבה שעות לימוד, 2200 שעות יותר ממערכות החינוך באירופה, כשלצערנו חלק גדול מהתלמידים לומדים בכיתות של 30-40 ילדים. התוצאות בהתאם.

אלה הצעדים הדחופים הנדרשים בתחום החינוך:

- **הפחתת מספר שעות הלימוד** - ובמקביל הקטנת הכיתות ל-18 ילדים כמו במדינות המערב המתקנות.
- **פירוק מערך הפיקוח והמטה הכבד והלא יעיל** - של משרד החינוך והענקת אוטונומיה נרחבת למנהלי בתי הספר תוך שדרוג שכרם באופן שיהלום את אחריותם. ומצד שני, הגמשת היכולת להעביר מנהלים לא מוצלחים מתפקידם.
- **השכלה גבוהה** - בדיקה יסודית של התקציבים והתקנים שמפנה המועצה להשכלה גבוהה (המל"ג) למוסדות האקדמיים לטובת הרחבת פקולטות במקצועות נדרשים דוגמת מקצועות ההנדסה, הטכנולוגיה והרפואה.

ג. מדיניות הבריאות

המדיניות הכלכלית חסרת האחריות שהונהגה בישראל בעשור האחרון ריסקה את הצמיחה לנפש. המחסור בתקציב הביא להרעבה שיטתית ומתמשכת של מערכת הבריאות, ולמדיניות של שאננות והפקרות. בעוד שבמדינות ה-OECD עלה שיעור ההוצאה הלאומית על בריאות ל-8.8% מהתוצר (ובאיחוד האירופי אף ל-9%), ישראל נותרה הרחק מאחור עם שיעור של 7.3% בלבד.

כך קרה שישראל מצאה את עצמה בפרוץ משבר הקורונה ממש כפי שמצאה את עצמה בפרוץ מלחמת יום הכיפורים: לא מוכנה, מופתעת, עם ימ"חים ריקים, וצוותים רפואיים מותשים ומעטים. נגזר עליהם להחזיק מעמד ולדאוג לחוליהם בכל מחיר, כשברקע כשל ניהולי מתמשך של משרד הבריאות, וניהול חובבני של המשבר ברמה הלאומית. כמו במלחמת יום הכיפורים, זו הייתה שעתם היפה של הלוחמות והלוחמים בבגדים הירוקים והלבנים. כל עובדי מערכת הבריאות בישראל, ממנהלות בתי חולים ועד אחרון האלונקאים, נרתמו למאמץ האדיר. בתושייה, באלתור, תוך סיכון עצמי, ובעבודה אינסופית, צוותי הבריאות של ישראל הצילו אותה מאסון.

אבל מה יהיה מחר? כל הליקויים הכרוניים של מערכת הבריאות עדיין איתנו, ואליהם נוספו אתגרים חדשים. יש מחסור משווע באלפי אחיות ואחים, וכן אלפי רופאות ורופאים. הרפורמה בשירותי בריאות הנפש, שיצאה לדרך בשנת 2015, נתקעה ונשחקה בשל מחסור בתקציבים. נפגעי הנפש, כמו עובדי בריאות הנפש המטפלים בהם, עדיין מקבלים תקציב ויחס השמורים לאזרחים מדרגה ב'.

בגלל ניהול לקוי וקצר-רואי לאורך שנים, לא הוכשרו מספיק רופאים ישראלים צעירים שיחליפו את הדור המבוגר של מערך רופאי המשפחה, שפרשו לגמלאות בשנים האחרונות. כך הגענו בפעם הראשונה מאז קום המדינה למחסור ברופאים.

לא רק רופאים חסרים לנו: מערכת הבריאות סובלת ממחסור באלפי מיטות אשפוז, ויש בה תורים בלתי סבירים בעליל לרופאים מומחים ולבדיקות מורכבות.

לישראל יש סגל רפואי ומערכת בריאות ציבורית שהם מהטובים בעולם, לא פחות. אין שום סיבה שלא נהיה מובילים בעולם, פשוטו כמשמעו, גם במדדים של תחלואה ותמותה. מערכת הבריאות משוועת לא רק לתוספת כסף, אלא גם לניהול חכם ומקצועי הצופה אל העתיד. זה אפשרי, ואנחנו נעשה את זה.

אלה הצעדים הדחופים הנדרשים בתחום הרפואה:

- הגדלה משמעותית של תקני הרופאים והאחיות במערכת הבריאות, עם דגש על הסגל הזוטור – רופאות, רופאים וסגל סיעודי שכורעים תחת נטל העבודה. נוסף תקנים לרופאים צעירים כדי להקל על העומס הכבד המוטל עליהם.
- נפעל לשיפור שכרם של הסטאז'רים והרופאים המתמחים הנושאים בנטל בריאות הציבור.
- העברת ניהול משבר הקורונה לניהולם של רופאים מקצועיים, היודעים לאזן בין טיפול במגיפה לשיתוק מרקם החיים בישראל. ומה שהכי חשוב – ניהול של אנשי מקצוע ללא מעורבות של גורמים חיצוניים, וללא השפעות והחלטות של פוליטיקאים אינטרסנטים.
- הגדלת ההוצאה הלאומית על בריאות לרמה של 8% מהתוצר, עם שוויון אמיתי לשירותי בריאות הנפש. מאחר שהאוכלוסייה הישראלית צעירה מן האירופית, 8% מן התוצר לנפש אצלנו שקולים ל-9% של מדינות השוק. העלייה ל-8% מן התוצר הישראלי תתרחש בהדרגה, החל מן השנה השנייה.
- תגמול ממשלתי הוגן, מלא, ומהיר לקופות החולים ולבתי החולים על השירותים הרפואיים שהם מעניקים לציבור.
- בניית שני בתי חולים חדשים, פתיחת פקולטה חדשה לרפואה, והגדלה דרמטית של מספר הסטודנטים לרפואה ותלמידי הסיעוד בישראל.
- קביעת מדדי שירות מקובלים לקביעת תורים וביצוע בדיקות – מדדי איכות שיחייבו את קופות החולים ואת המערכת כולה.

ז. מדיניות מחירי המזון

עלות סל המזון של משק בית בישראל בחודש היא כ-3,000 שקלים בממוצע. כ-17% מההוצאות המשפחתיות הן על מזון. ככל שמשפחה ענייה יותר עולה שיעור ההוצאה היחסית שלה על מזון. הישראלים משלמים מחיר שערווייתי עבור המזון שהם מביאים לילדיהם. סל המזון שלנו יקר ב-25% מהמחירים הממוצעים במערב. מאז המחאה החברתית של 2011 הממשלה למדה לדבר גבוהה-גבוהה על מחירי המזון אבל בעצם לא עשתה דבר כדי להוריד אותם. למה? כי הממשלה מעדיפה להמשיך ולחבק את המונופולים בתחום החיוני הזה של שוק המזון.

אלה הצעדים הדחופים הנדרשים בתחום מחירי המזון:

- **הורדת המע"מ** - המע"מ בישראל לא צריך להיות 17 אחוזים אלא 12 אחוזים לכל היותר. כאשר הממשלה מנהלת מדיניות כלכלית תומכת צמיחה, הצרכנים מרוויחים פעמיים. תחילה שכרם עולה ולאחר מכן הממשלה יכולה לממן הפחתת מע"מ.
- **ביטול מלא של כלל המכסים** על מזון וכלל מכסות היבוא שאינן מאפשרות ליבואנים קטנים וזריזים להתחרות עם המונופולים על מחיריהם.
- **פירוק מונופול הגז** והטלת פיקוח על מחירי הגז שיאפשרו הורדה של מחירי החשמל בחמישה עשר אחוזים ואת מחירי המים בשבעה אחוזים. ממשלות נתניהו רוכשות מאז שנת 2010 את הגז שלנו, שחולק למעשה בחינם מאחורי גבו של הציבור, במחיר כפול ומשולש מהגובה החוקי של עלות בתוספת רווח סביר. החשמל והמים הן תשומות חשובות בעלויות ייצור של המזון. לא פחות חשוב - אם חמשת המונופולים הגדולים בתחום המזון יראו כי הממשלה אינה חוששת לפרק את מונופול הגז ולהטיל פיקוח מחירים על המונופול הכי גדול בישראל – הן יבינו את המסר.
- **הכרזה על מונופולים, ואכיפה** - הכרזה על כלל היבואנים הבלעדיים במשק, ובפרט של מזון ומוצרי פארם וקוסמטיקה, כעל מונופולים. כך נחיל עליהם את חוק התחרות הכלכלית המטיל אחריות פלילית על בעל מונופולין שמפעיל חסמים תחרותיים בלתי חוקיים.
- **הפעלת החוק** שאוסר על מונופולים לגבות מחירים מופרזים. החוק קיים, אך רשות התחרות לא אוכפת אותו. יש למנות משרד ייעוץ כלכלי בין לאומי, בלתי תלוי בגורמי ההון המקומיים, שיבדוק את מחירי כל מוצרי המזון בישראל. על כל מקרה של מחיר מופרז תוגש תביעה ויוחזרו הכספים לצרכנים.

- **ביטול מערך התכנון** והריכוז הבזבזני והמיותר בענף החקלאות. במסגרת זו יבוטלו מועצות הייצור האנכרוניסטיות שמגבילות את הייצור והתחרות בענף, בין היתר של מוצרי חלב, לול ועוד. יבוטל גם הפטור החקלאי המהווה סוג של קרטל ברישיון של חקלאים.
- **רפורמה בתחום הכשרות** - כשרות היא עניין חשוב מאוד במדינה יהודית. אבל היא גם גורמת לעלייה דרמטית ומיותרת לחלוטין במחירי המזון. הכשרות חשובה מכדי שנאפשר מונופול גם בה. את הכשרות יש להפריט. להוציא את הממשלה על האינטרסים הפוליטיים שלה מהענקת הכשרות ולאפשר לכל רב שקיבל הסמכה לרבנות להעניק שירותי כשרות. תחרות בשירותי הכשרות תצמצם את אחת מעלויות הייצור הכבדות של מזון בישראל. הממשלה תפקח ותעניש רשלנים.
- **צמצום תופעת המיזוגים** - לאורך השנים התירה הממשלה מיזוגים שצמצמו את התחרות. מיזוגים גדולים כמו שטראוס ועלית משנות התשעים, קוקה קולה וטרה או שופרסל וקלאב מרקט מתחילת שנות האלפיים. בשנים האחרונות מתמקדים המיזוגים ברכישות של יצרניות קטנות. כך או כך, המיזוגים מצמצמים עוד יותר את מעט התחרות שעוד נותרה. כל מיזוג מייצר נזק לשנים רבות. יש לחדול מאישורי מיזוגים.
- **תביעות ייצוגיות** - שרת המשפטים לשעבר איילת שקד העלתה מאוד את האגרות על תביעות ייצוגיות. כך היא חסמה את אחד הערוצים החשובים ביותר במאבק נגד מונופולים והגבלים עסקיים. יש להסיר את ההגבלה הזו לאלתר. הממשלה לא צריכה לשמור על המונופולים מפני הציבור, אלא על הציבור מפני המונופולים.

ה. מדיניות מחירי הרכב

מחירי הרכב בישראל הם היקרים במערב. בשנת 2011, בעקבות המחאה החברתית, מונה פרופ' ירון זליכה על ידי שר התחבורה דאז ושר האוצר דהיום ישראל כץ, לעמוד בראש וועדה ציבורית לבדיקת שוק הרכב. תפקיד הוועדה היה להסביר מדוע שוק הרכב בישראל כה לא תחרותי וכה יקר ולהציע מה ניתן לעשות כדי לתקן את המצב הזה, שפוגע כמעט בכל משפחה בישראל.

בתחילת 2012 הוועדה בראשות פרופ' זליכה הגישה המלצות מרחיקות לכת. אם הממשלה הייתה מיישמת אותן היו חוסכים לציבור הישראלי שלושה מיליארד שקלים בשנה. סכום עתק שעובר מידי הציבור לידי מועדון המיליארדרים של יבואני הרכב. ישראל כץ ובנימין נתניהו שהזמינו את הדוח קברו את רוב ההמלצות שלו. המחאה החברתית דעכה בינתיים, והפוליטיקאים הפסיקו לפחד מהמפגינים וחזרו לשרת את בעלי ההון.

מעט ההמלצות שכן יושמו הובילו לחסכון של מאות מיליוני שקלים בשנה. טייקוני הרכב שנחרדו ממינוי הוועדה חזרו לחגוג על חשבוננו. לא מיותר להזכיר, כי מי שתמך מאוד בקבירת ההמלצות היו למרבה הבושה רשות המסים ואגף התקציבים במשרד האוצר. לטענתם אין בעיה בשוק הרכב בישראל.

אלה הצעדים הדחופים הנדרשים בתחום מחירי הרכב:

- **פיצול הסוכנויות ליבוא בלעדי** - כפי שפוצלו חברות כרטיסי האשראי מהבנקים כך יש לפצל בין סוכנויות ליבוא בלעדי של רכב. אין שום סיבה שיבואן בלעדי של מאזדה יהיה גם היבואן הבלעדי של פורד. יבואן בלעדי – לא יוכל לקבל בלעדיות על סוכנות נוספת. כפי שבכל העולם מאזדה מתחרה בפורד כך גם יהיה בישראל. כך נרוויח עוד חמישה או שישה מתחרים חדשים-ישנים.
- **יבואן בלעדי הוא מונופול** - יש להכריז על היבואנים הבלעדיים כמונופול. כך נאכוף עליהם את חוק התחרות הכלכלית המטיל אחריות פלילית על מונופול שיוצר חסמים תחרותיים בלתי חוקיים. נשחרר את היבוא המקביל מאימתם של היבואנים הבלעדיים.
- **איסור בעלות צולבת** - יבואני רכב לא יכולים להיות גם בעלי המוסכים. כאשר המוסכים נמצאים בבעלות יבואני הרכב הם מוכרים לנו חלפים יקרים במקום חלפים מתחרים וזולים. הפערים הם עשרות רבות של אחוזים. חשוב להבין כי משעה שקנינו רכב מסוכנות מסוימת ורוב המוסכים המורשים לטפל בדגם הם בבעלות היבואן - הוא הופך למונופול ואנו הופכים ללקוח שבוי.

● **הגבלה על פערי המחיר בין רוכש פרטי לבין חברות ליסינג** – נתח נכבד משוק הרכב נמכר לחברות ליסינג. אלה משכירות לנו את המכוניות לשלוש שנים ולאחר מכן מוכרות אותן בשוק היד השנייה. כך מוצאות עצמן חברות הליסינג כלקוח גדול של טייקוני הרכב, שיש להן עניין כי מחיר כלי הרכב לא יירד. למה? כי אם מחירי הרכב יירדו, חברות הליסינג יפסידו כשימכרו את המכוניות בשוק היד השנייה כעבור שלוש שנים. למעשה, רוב הרווח של חברות הליסינג נובע מיכולתן לקנות בהנחה ניכרת את המכוניות החדשות ולמכור אותן ללא הנחה אחרי שלוש שנים. בדרך, הם מתמרצים בעקיפין את טייקוני הרכב שלא להוריד את המחירים אחרת הם יבחרו להבא לקנות מיבואן אחר. הדרך להתמודד עם התופעה המייצרת חסם תחרותי היא לאסור על טייקוני הרכב למכור לציבור את הרכבים בפער מחירים העולה על מספר אחוזים מוגבל מראש ומצומצם בין המחיר ללקוחות גדולים לבין המחיר לצרכן. במלים פשוטות: אם יבואני הרכב מעניקים הנחות גדולות ללקוחות הגדולים, הם יחויבו לתת הנחות גם לציבור הרחב. לכולנו.

● **תיקון חוקי המיסוי** - על פי החוק הקיים עובד שמקבל רכב חברה נחשב כאילו קיבל הכנסה נוספת בשווי של 2.5% משווי של רכב חדש. זה תקף גם אם הרכב התיישן ואפילו אם החברה רכשה מלכתחילה רכב יד שנייה. כך, מתומרץ השוק העסקי לרכוש אך ורק כלי רכב חדשים ולהחליף אותם אחרי תקופה קצרה. אך אין בכך כל צורך חוץ מהגדלת ביקושים שמשרתים את האינטרס של טייקוני הרכב. מי מחליף את רכבו הפרטי כל שלוש שנים? מה רע בכל חמש שנים? מה רע בלרכוש רכב יד שנייה? יש לקבוע את גובה ההכנסה החייבת במס על 2.5% משווי הרכב המופחת בכל שנה ושנה וכך להפסיק לתמרץ החלפה תכופה ומיותרת של מכוניות ואף לעודד רכישת רכבי יד שנייה.

ט. מדיניות התחבורה

עפ"י הערכות המבוססות על מדדים בינלאומיים, פער ההשקעות בתשתיות התחבורה בישראל עומד על כמה מאות מיליארדי ש"ח. אין ישראלי שלא מרגיש את הפערים הללו מדי יום. הפכנו לאחת המדינות הצפופות, העמוסות והפקוקות בעולם המערבי, באופן הפוגע בצורה ניכרת באיכות חיינו.

ההשקעה הנדרשת בתשתיות תחבורה כוללת חיבור כל ערי ישראל בקווי תעבורה נוחים, מערכות הסעה המונית בכרכים העירוניים, מערכת כבישים מתקדמת, רפורמות בתהליכי התכנון ושינויים מבניים בנמלי הים והאוויר.

על מנת להשיג יעדים אלה אין מנוס מהקמת קבינט לשיפור התחבורה בראשות שר האוצר מתוך ראייה תכנונית כוללת. החלטות משותפות של משרדי הממשלה והרשויות הרלוונטיות יקודמו במהירות, בנחישות וביעילות אך ורק אם הליכי התכנון הנחוצים ייפגשו במקום אחד ותחת אחריות אחת את הקצאת המשאבים הנדרשת.

זאת ועוד, לאור הכשל המערכתי של משרד התחבורה בשנים האחרונות כפי שעלה בדו"ח מבקר המדינה (2019) יש להנהיג רפורמה רחבת היקף ביכולת הארגון, התכנון והביצוע של משרד התחבורה כדי להנהיג נורמות עסקיות ברמה הגבוהה ביותר. בראש ובראשונה, יש לסגת מהעברת התקציבים הבזבזנית לחברות ממשלתיות כושלות והחזרת ביזור הפרויקטים הגדולים של תשתיות למכרזי זכינות בשת"פ עם המגזר הפרטי (B.O.T ו-P.F.I), תחת רגולציה ופיקוח של החברות הממשלתיות אך לא תחת הביצוע הכושל שלהן.

י. מדיניות התמיכה בענפי ההיי-טק

תעשיית ההייטק הישראלית ניצבת בחוד החנית של הכלכלה הישראלית ואחראית למרבית היצוא שלנו. ההייטק מהווה בסיס עליו נבנים יחסי המסחר וההשקעות עם העולם בכלל, עם שכנותינו הקרובות ועם אלו עמן חתמנו לאחרונה על הסכמי שלום. שמירת עליונות טכנולוגית היא יסוד חשוב ביותר למעמדה של ישראל בעולם, מעמדנו במזרח התיכון ושמירה על יתרונות ביטחוניים וכלכליים. ההייטק הינו המשלים למשאבי הטבע אותם אנו חסרים.

על אף שחברות ההייטק הפועלות בישראל רכשו מעמד מוביל בעולם בכוחות עצמן ישנם עדיין תחומים שבהם נדרשת מעורבות ממשלתית לתמיכה בהמשך צמיחתן. יצוין בהקשר זה, כי ההייטק הישראלי מעסיק כיום כ-10% מכלל השכירים במשק ועדיין סובל ממחסור משווע בכוח אדם טכנולוגי. על פי ההערכות, ישנן כעשרים אלף משרות פתוחות הממתנות לעובדים טכנולוגיים.

הממשלה באמצעות זרועותיה השונות פועלת אמנם להגדיל את המשאב האנושי הטכנולוגי אך בכך לא די. נדרשת תכנית אסטרטגית לאומית להגדלת היצע העובדים הטכנולוגיים. לתוכנית יהיו שותפים כלל המשרדים והגופים הממשלתיים וזאת בניגוד למציאות הקיימת לפיה מאבקי פוליטיקה ויוקרה בין משרד האוצר לבין משרדי העבודה והכלכלה תוקעים מקלות בגלגלים.

אחד הפתרונות החשובים למחסור בעובדים הטכנולוגיים בהייטק הינו שילוב אוכלוסיות ומגזרים ששיעורם הנוכחי בתעשיית הייטק נמוך משמעותית משיעורם באוכלוסייה ובכלל זה נשים, חרדים, ערבים, ומבוגרים בעלי ניסיון מועט אך רלוונטי, הזקוקים להכשרה והסבה מקצועית. בה בעת, נפעל לפיתוח ההון האנושי בפריפריה תוך בניית תכניות סיוע לצעירים וצעירות מהפריפריה כך שיוכלו לממן השכלה אקדמית איכותית הרלוונטית להייטק. זאת ועוד, נפעל להרחבת הנגישות להשכלה גבוהה רלוונטית להייטק גם לצעירים וצעירות שאינם עומדים בתנאי הקבלה ללימודי מקצועות ההייטק באקדמיה.

על מנת להגדיל את שיעור הלומדים הייטק בפריפריה נפעל להגברת החשיפה והעיסוק של בני נוער בפריפריה במדע, בטכנולוגיה וביזמות טכנולוגית. זאת, במסגרת פעילויות אקדמיות לצד החינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי.

כמו כן, נפעל להגדלת שיעורם של ילדי הפריפריה במערכי העילית הטכנולוגיים בצבא, באמצעות תכניות הכשרה מיוחדות. שירות במערכים הטכנולוגיים הצבאיים יעניק מקפצה חברתית וכלכלית חשובה כמו גם ידע וניסיון חיוניים בדרכם להשתלבות בתעשיית ההייטק בכלל ובהקמת סטרטאפים טכנולוגיים בפריפריה בפרט.

צעד נוסף שיתרום להרחבת פעילות הייטק הוא מעבר של משרדי הממשלה לשירותים דיגיטליים מלאים. עברנו כברת דרך בנושא הזה בשנים האחרונות, אולם יש עוד הרבה לעשות. על הממשלה להציב יעדים ברורים במעבר לדיגיטל, שמשמעותם המרכזית שיפור וייעול השירותים לכלל האזרחים, זמינות שירותים שתחסוך משאבים וזמן יקר של הנדרשים להם, הסרת חסמים בירוקרטיים וכפועל יוצא תעסוקה לעובדי הייטק ולחברות הייטק ישראליות שיובילו את הפיתוח.

י"א. מדיניות שילוב החרדים בכלכלה הישראלית

הילדים והצעירים החרדים הם חלק מדור העתיד של מדינת ישראל. בשנת 2030 יהיו בישראל כמיליון חרדים עד גיל 20.

הכלכלה הישראלית זקוקה להם. ורבים מהם מעוניינים להשתלב בה, להצליח ולשגשג.

● **לימודי אנגלית** - בניגוד למה שחושבים רבים, החסם המרכזי לשילוב חרדים בחברה הוא לא לימודי המתמטיקה והמדעים אלא לימודי אנגלית. רבים מהחרדים לא יודעים כלל אנגלית. זה מונע מהם להשתלב בכלכלה המודרנית, שדורשת גם קשר עם העולם. מאחר שילדים חרדים כמעט ולא חשופים לסרטים, טלוויזיה זרה, סרטוני יוטיוב וכו', הם כמעט ולא נחשפים לאנגלית. אנחנו נפעל במהירות להקים בכל עיר חרדית בתי ספר ערב ללימודי אנגלית, לילדים ולנוער ולנשים וגברים (בהפרדה) - זה הצעד הראשון וההכרחי לשילוב מוצלח בכלכלה ובחברה בהמשך הדרך.

● **מיומנות טכנולוגית** - נקים מרכזים להקניית מיומנויות בסיסיות הנחוצות להשתלבות בעולם הגלובלי והדיגיטלי.

● **חינוך ממלכתי-חרדי** - נקדם הקמת בתי ספר ממלכתיים-חרדים לבנים ולבנות בשיתוף משרד החינוך והרשויות המקומיות. בציבור החרדי יש ביקוש גדול לחינוך כזה. הפוליטיקאים החרדים מעכבים את הרפורמה הזו כבר שנים, מחשש לאבד שליטה על הציבור שלהם. הפוליטיקאים החילונים משתפים איתם פעולה – מחשש לאבד את תמיכת הפוליטיקאים החרדים.

אנחנו נקדם חינוך חרדי-ממלכתי, כי זה צעד שייטיב עם הציבור כולו - החרדי והחילוני ויאפשר את שילוב החרדים בכלכלה הישראלית.

● **קביעת מכסת שעות חודשית** שצעירים חרדים בני 18-22 יחויבו לתרום לקהילה בתמורה לשוב לימודים באקדמיה לפי בחירתם, תוך הכוונתם למקצועות מועדפים, במטרה להקל על שילובם בכלכלה ובחברה.

● **נקדם תוכניות לימוד אקדמיות** במסגרת הסמינרים לבנות, בשיתוף עם מכללות ואוניברסיטאות.

י"ב. מדיניות איכות הסביבה, קיימות וזכויות בעלי חיים

משבר האקלים הוא איום על הקיום המשותף שלנו. והוא כבר כאן.

אנו כבר חוזים בתופעות שלו - המסת קרחונים, שרפות ענק שלא נראו כמותן מעולם וטמפרטורות קיצוניות. יש קונצנזוס רחב בין המדענים כי הזמן לפעול ולתקן הולך ואוזל וחייבים לפעול ולתקן בעשור הקרוב אחרת נגיע לנקודות אל חזור.

אנו שותפים לתחזית המדאגה שעלינו לפעול כעת. עלינו להכריז על מצב חירום אקלימי, לנקוט בשורה של פעולות מידיניות בתחומי האנרגיה והמחזור ולהעביר את התעשיות המזהמות לאנרגיות חדשות. אם לא נעשה זאת - משבר האקלים יגרור אותנו לקטסטרופה כלכלית חמורה בהרבה מזו הנראית לעין.

הכלכלה החדשה לא תוכל להישען זמן רב על חברות הענק המזהמות ועל הדלקים הישנים. ישראל היא אמנם שחקנית קטנה על המגרש הבינלאומי אבל גם לנו יש מחויבות לפעול, לכל הפחות במזרח התיכון. כי לטבע ולסביבה אין גבולות. לכן עלינו לפעול עם שכנותינו מצרים וירדן, לשתף פעולה עם הפלסטינים ועם מדינות שכנות נוספות כדי שהאזור שלנו, שחוה כרגע שינויי מזג אוויר קיצוניים יהיה חלק מאותה מדיניות כלל עולמית.

אלה הצעדים הדחופים הנדרשים בתחום איכות הסביבה וקיימות:

- יעד האנרגיה המתחדשת לישראל יעמוד על 50% עד שנת 2030 ו-100% אנרגיה מתחדשת עד 2050.
- יעד הפחתת פליטות גזי חממה לישראל יעמוד על 30% עד 2030 ו 100% (0 פליטות גזי חממה) עד 2050.
- נפעל להקמת קרן לקידום נושאי האקלים בישראל בהיקף של 10 מיליארד ₪ מתקציב המדינה, לטובת היערכות מדינת ישראל לשינויי האקלים וקידום נושאי איכות הסביבה והקיימות.
- נאשר את חוק התלמ"ת (התוכנית הלאומית למוכנות ותגובה לאירועי זיהום ים בשמן) ונוודא שמדינת ישראל תהיה ערוכה ומוכנה לטיפול באסון דליפה ממכלית או לטיפול באסון באסדת קידוח בים התיכון.
- נדרוש שתנאי סף לאישור שינוע והובלת דלקים באמצעות צינור קצא"א מאילת לאשקלון יהיה בדיקת מצבו ותקינותו של הצינור ע"י חברה בינ"ל המתמחה בנושא ושיפוצו ושדרוגו באם יידרש, כך שמצבו של הצינור טרם העברת נפט דרכו יבטיח אפס תקלות דליפה.
- נבחן את הפרוייקט החדש של קצא"א על כלל הסיכונים הסביבתיים שכרוכים בו. אם יתברר שהסיכון אינו קלוש – נפעל להפסקת הפרוייקט.

- פסולת - נפעל להפחתת פסולת. נקדם חקיקה מפחיתת פסולת. נפעל להפרדת פסולת במקור. נקדם כלכלה מעגלית. נקדם מיחזור באמצעות עידוד והקמת מפעלים מקומיים. מה שלא ניתן לצמצם ולמחזר – יועבר להשבה לאנרגיה.
- נוודא כי בנמל אילת ובנמל אשדוד יהיו ערוכים ומאובזרים בצורה מיטבית לקליטת הנפט מהאוניות באילת ולהעברתו לאוניות באשדוד, בצורה בטוחה ותוך נהלי עבודה ומערכות בקרה שיבטיחו אפס תקלות.
- נחוקק חוק שיטיל קנסות בסכומים גדולים לחברות שיתרשלו בעבודתם ויגרמו לנזקים ולזיהומים גדולים בים וביבשה.
- הבראת מפרץ חיפה וסגירת בתי הזיקוק במפרץ חיפה – נאמץ, נפעל וניישם את דו"ח מקנזי לגבי נמל חיפה ובתי הזיקוק במפרץ חיפה.
- נכריז על שמורות טבע ימיות באזורים בים בהם ערכי טבע ייחודיים שיש לשמור עליהם מכל משמר.
- נפעל להעמקת והרחבת פעילות המחזור ולהעלאה משמעותית באחוזי הפסולת הממוחזרת ובשימוש בחומרי הגלם המופקים במחזור.
- נפעל למעבר לשימוש נרחב ברכבים חשמליים בכלל ובתחבורה הציבורית בפרט.
- נפעל לאימוץ עקרונות הבנייה הירוקה, ניהול יעיל ומיטבי תוך שוויון חלוקתי של משאבי הטבע במדינה.
- נפעל לממן ולתמרץ תוכניות המקדמות תכנון מוטה תחבורה ציבורית ורכיבה על אופניים וצמצום השימוש ברכב הפרטי.
- נפעל שהמשרד להגנת הסביבה הפועל כיום כרגולטור פסיבי, יהפוך למשרד ביצועי.
- עצירת המשלוחים החיים – נתמוך באישור הצעת החוק להפסקה מדורגת של המשלוחים החיים לישראל עד לעצירתם המוחלטת לאחר 3 שנים.
- נתמוך ונפעל להעברת הסמכויות לאכיפת חוק צער בעלי חיים, למשרד להגנת הסביבה.
- כליאת תרנגולות בכלובים צפופים – נפעל לביצוע רפורמה בענף הלול ולמעבר ללולים ללא כלובים.
- נפעל לאיסור צייד ולאכיפת איסור צייד לא חוקי.
- נפעל להטלת ענישה משמעותית נגד מתעללים בבעלי חיים.
- נפעל להכנסת נושאי איכות הסביבה והקיימות כנושא חובה בתוכנית הלימודים במערכת החינוך בדגש על נושאי האקלים וחינוך ליחס הוגן לבעלי חיים.

י"ג. מדיניות בנושא נשים ואלימות במשפחה וכנגד נשים

רצח ואלימות כנגד נשים – נקדם חקיקה להחמרת הענישה על רצח נשים בידי בני זוג וחקיקה להגנה על נשים המתלוננות על אלימות במשפחה, כולל בטענה הפסולה של "כבוד המשפחה". נפעל להעמדת תקציבים למאבק באלימות נגד נשים. נדאג לתקציבים מתאימים להכשיר כוח אדם מתאים ומיומן במשטרה כדי לטפל באלימות נגד נשים. נקדם מימון ובניית סיוע של רשויות הרווחה לנשים הנפגעות מאלימות במשפחה ונגדיל את מעורבות המדינה בהפעלת מקלטים ראויים לנשים נפגעות אלימות. במקביל - נקדם מימון ובניית מענה טיפולי לגברים אלימים.

אלימות מינית כנגד נשים - נפעל בכל דרך ובנחישות למיגור תופעת ההטרדה והאלימות כנגד נשים וילדות ולהעלאת הביטחון האישי של נשים בכל גיל ובכל מגזר בחברה בישראל. נפעל לשיפור הטיפול בתלונות של נשים על אלימות, בין היתר על ידי הקמת בתי דין נפרדים המתמחים בטיפול בעבירות מין, הקמת יחידה מיוחדת במשטרת ישראל שתלווה את הטיפול בעבירות מין ועבירות נגד נשים, ובניית ומימון מענה טיפולי לנפגעות. נפעל להחמרת הענישה על עבירות מין. נפעל לקדם חינוך למניעת אלימות בכלל ואלימות מינית בפרט כלפי נערות ונשים. נפעל למאבק נגד סחר בנשים ופורנוגרפיה ולמיגור זנות ושיקום נשים בזנות.

תעסוקה שוויונית לנשים – נשים אינן זוכות לשוויון הזדמנויות מלא בנגישות לעבודה, בקבלה לעבודה, בקידום, בשכר העבודה ובתנאי הפרישה מעבודה. מציאות זו פוגעת קשות בשילובן של נשים במשק, מיצוי מלוא הפוטנציאל הגלום בתעסוקתן והיותן מנוע צמיחה מרכזי בכלכלה הישראלית. נפעל ונקדם צעדים קונקרטיים כולל חקיקה מתאימה, להשגת שוויון מלא באיכות התעסוקה של נשים, שכרן, קידומן ותנאי פרישתן.

הדרת נשים והפרדה מגדרית אסורה – בשנים האחרונות מתרחבות תופעות של הדרת נשים והפרדה מגדרית במרחב הציבורי תוך פגיעה קשה בערכי השוויון ובהישגים חברתיים רבים. נפעל ונילחם למניעת הדרת נשים והפרדה מגדרית אסורה ולהבטיח שהמרחב הציבורי בישראל יהיה מרחב משותף לנשים ולגברים. נפעל למניעת קיום אירועים ציבוריים בהפרדה, נפעל למנוע חקיקות ויוזמות ציבוריות שירחיבו הדרה והפרדה בין המינים. נפעל לתקן את אי-השוויון המובנה בדיני המשפחה ונפעל להפסקת מרוץ הסמכויות ולקידום פתרונות לעגונות ולמסורבות גט.

ייצוג הולם לנשים - למרות שנשים מהוות למעלה מ- 50% מאוכלוסיית המדינה, ייצוגן במוקדי קבלת ההחלטות מועט, חלקי ורחוק מלשקף את חלקן באוכלוסייה. נפעל ליישום חוקים קיימים בתחום זה ולחוקק חוקים חדשים שיבטיחו ייצוג הולם של נשים בכל מוסדות המדינה ובמוסדות הציבוריים, תוך דגש על תפקידים בכירים ותפקידים במוקדי ההשפעה.

שוויון מגדרי - לחינוך מגדרי תפקיד מכריע בשינוי תפיסות חברתיות והעמקת השוויון בחברה הישראלית. נפעל לקדם את החינוך המגדרי כבר מגיל בית הספר היסודי, להגדיל את שעות הלימוד בנושאים אלו, למנוע הסללה של ילדות וילדים לתפקידים "מסורתיים" ולדאוג כי כל ילד וילדה בישראל ירגישו שזהותם המגדרית אינה מהווה עבורם מכשול או קושי.

י"ד. מדיניות בנושא חקלאות וייצור מזון מקומי

החקלאות בישראל הנה בעלת חשיבות רבה כממשיכת מורשת ההתיישבות הציונית בארץ ישראל ובגין תרומתה לאיכות הסביבה ולמשק המים, ובכך שהיא מהווה בסיס כלכלי להתיישבות באזורי קווי העימות והפריפריה.

על מנת להוריד בצורה משמעותית את יוקר המחיה בישראל, נפעל לביטול כל המכסים לרבות על יבוא מזון ומוצרי חקלאות ונבטל את מכסות הייבוא בתחומים הללו.

במקביל נפעל להגן על יצרני מזון מקומיים מפני הטורפנות של המונופולים בתחומי המזון.

אלו הצעדים הדחופים הנדרשים בתחום החקלאות וייצור המזון:

- יצרן מזון מקומי המהווה מונופול, לא יוכל לעסוק ביבוא של מוצרי מזון.
- יצרן מזון מקומי המהווה מונופול בתחומו ועוסק גם ביבוא מוצרי מזון, יידרש להיפרד מאחד מהם (מעסקי ייצור המזון או מעסקי היבוא של המזון), כפי שהבנקים נפרדו מחברות כרטיסי האשראי.
- בכדי שחקלאים ישראלים באזורי קווי העימות והפריפריה של מדינת ישראל לא יאבדו את מטה לחמם עקב הסרת המכסים והמכסות על יבוא מוצרי חקלאות, נוודא ש:
  - חקלאים מצפון לחדרה ומדרום לגדרה יקבלו סובסידיה ישירה (לחקלאי המייצר חקלאות) שתאפשר להם להמשיך לייצר, בדומה למודל האירופי.
  - ייבוא ככלל ולרבות ייבוא חקלאי בתנאי היצף טורפני, יטופל בהיטל היצף טורפני.
  - בידול מוצרי החקלאות - כל מוצר חקלאות המשווק בארץ (מייבוא או מייצור מקומי), יחויב בציון ארץ המוצא שלו, כמקובל באירופה וכן כמקובל בכלל מוצרי המזון.
  - רפורמה אגררית - תבוצע רפורמה לגבי הקרקעות לחקלאות ומכסות המים, שתבטיח שהקרקעות המיועדות לחקלאות ישמשו לחקלאות. קרקעות שברשות חקלאים המיועדות לחקלאות ואינן משמשות אותם לחקלאות באופן ישיר (לא מעובדות על ידם או מוחכרות לגורם שלישי), יוחזרו לאגודות שיעמידו אותן לטובת חקלאים המבקשים להגדיל את שטחי הגידול שלהם. בעלי הקרקעות שיוחזרו לאגודות, יפוצו כספית בגין החזרת הקרקעות לאגודות.

ט"ו. מדיניות בנושא החינוך הבלתי פורמאלי

- נפעל להגדלה משמעותית בתקציבי תנועות וארגוני הנוער דרך חוק תנועות הנוער.
- ניזום ונקדם שיתופי פעולה בין מערכת החינוך הפורמאלית למערכת החינוך הבלתי פורמאלית (כדוגמת הסדרת שימוש במתקני מערכת החינוך הפורמאלית, החדרת תכני חינוך בלתי פורמאלי לספרי הלימוד, מתן אפשרות לנציגי תנועות הנוער לפעול בבתי הספר לעידוד השתתפות תלמידים בפעילויות בלתי פורמאליות וכו').
- הגדלת המכסות של שנת השירות (ש"ש) כדי לאפשר ליותר צעירים להשתלב ולתרום לחברה במסגרת פרויקט ערכי וחשוב זה.
- הקצאת תקציבי רווחה ייעודיים לתמיכה בנוער שידם אינן משגת להשתתף בפעילות בתנועות וארגוני הנוער (למימון עלות דמי חבר, טיולים, מחנות קיץ).
- הקמת קרן פריפריה (על בסיס מצב סוציו אקונומי) לעידוד השתלבות בני נוער מהפריפריה הגיאוגרפית והחברתית, בפעילויות תנועות וארגוני הנוער.
- העמקת שילוב ילדים בחינוך המיוחד ובעלי מוגבלויות בפעילויות תנועות וארגוני הנוער.
- הגדלת תקנים בשירות האזרחי לטובת בני נוער שאינם מיועדים לשירות בצה"ל.

ט"ז. נושאים ותחומים נוספים:

נפעל לקדם נושאים ולחוקק חוקים חדשים, שיחזקו את החוליות החלשות ביותר וכך יקדמו את החברה הישראלית כולה:

חינוך – רפורמה בגיל הרך והקמת מרכזים לגיל הרך, הקמת וסבסוד מעונות יום, חיזוק תנועות הנוער וארגוני הנוער, רפורמה בחינוך הטכנולוגי מדעי, תקצוב דיפרנציאלי של מערכת החינוך לקידום שוויון הזדמנויות בחינוך.

תעסוקה – נפעל לשילוב נשים ערביות בשוק העבודה, שילוב גברים חרדים בשוק העבודה, קידום מעמד הנשים בשוק העבודה, אבטחת שוויון הזדמנויות תעסוקתי לכל אחד בכל מקום, שוויון בשכר ובזכויות לכל המגזרים והמגדרים, הכשרות מקצועיות מותאמות לאתגרי העתיד, עידוד הכשרות מקצועיות והסבות מקצועיות לאקדמאים בגיל 50 ומעלה.

בריאות – הגדלת סל התרופות לצרכי האוכלוסייה, הקמה וחיזוק מרכזי רפואה דחופה וחדרי מיון קדמיים בפריפריה, חיזוק הרפואה המונעת והרפואה הקהילתית, החזרת המענקים למתמחים שיעבדו בפריפריה, שוויון זמינות ונגישות השירותים הרפואיים בפריפריה.

תחבורה – קידום התחבורה הציבורית. עידוד תחבורה שיתופית, עידוד יישום טכנולוגיות תחבורה חכמה, מלחמה נחושה בתאונות הדרכים, חיזוק ותגבור קווי התחבורה הציבורית בדגש על אזורי הפריפריה.

אנשים ומשפחות בסיכון – צמצום העוני המחפיר במדינה, צמצום שיעורם של המשפחות החיות מתחת לקו העוני, מענה מיטבי ותמיכה אפקטיבית בנוער ומשפחות בסיכון, טיפול בהפחתת הזדמנויות ותנאים העלולים ליצור מצבי סיכון, הכשרות וליווי משפחות במעגל העוני ליציאה לעצמאות כלכלית.

רווחה וזכויות אנשים בעלי מוגבלויות – קידום חוק שירותי רווחה לעיגון זכויות אנשים עם מוגבלויות ובכללם אנשים עם בעיות בריאות הנפש, הכלת השונה בחברה, הנגשתו ושילובו בחיים פעילים ותורמים, חוק דיור בקהילה, מענה הולם לילדים עם מוגבלויות במערכת החינוך. **דיור** – עידוד הקמת פרויקטים של דיור בפריפריה ובמגזר הערבי והבדואי.

פריפריה – הרחבה וביסוס של תעשיית ההייטק בפריפריה, פיתוח ההון האנושי בפריפריה להשתלבות מיטבית בתעשיות ההייטק, עידוד עסקים קטנים בפריפריה, השקעה בפרויקטים של התחדשות עירונית בפריפריה, הסדרת ההתיישבות של הבדואים בנגב.

בטחון פנים – מיגור האלימות בחברה הערבית, חיזוק השיטור הקהילתי, מאבק בפשיעה החקלאית, מלחמה בכלכלה השחורה ובהון השחור, טיפול בבני נוער בסכנת הידרדרות לעבריינות וסמים.

עצמאים ועסקים קטנים – חיזוק מעמדם וכושר התחרות של העצמאים והעסקים הקטנים, השוואה בהדרגה של זכויותיהם לזכויות השכירים, הקלת נטל המס על עסקים קטנים ובינוניים, מיסוד הסיוע לעסקים קטנים במהלך משבר כלכלי או מבצע צבאי.

אזרחים וותיקים – הגדלת קצבת הזקנה וקצבת הבטחת הכנסה כך שיאפשרו לכל קשיש קיום בכבוד, שינוי חוק ביטוח לאומי כך שיעודד מבוגרים להשתלב בשוק העבודה, טיפול בצמצום המחסור במטפלים סיעודיים, טיפול והתמודדות עם בעיית הבדידות של קשישים, טיפול ייחודי באיכות החיים של שורדי השואה.

שילוב הציבור החרדי בחברה – הגדלת שיעורי התעסוקה של חרדים, הרחבת מסלולי השירות הלאומי-אזרחי והשירות הקהילתי, הגדלת מספר החרדים הלומדים לימודי מקצוע ולימודי תואר אקדמי, תגמול ותמרוץ מוסדות חרדים המלמדים לימודי ליבה.

צעירים וסטודנטים – נפעל בהדרגה למימון של לימודי תואר ראשון ולימודי מקצוע למי ששירת שירות צבאי מלא, נפעל להעמיד הלוואות ללימודי תואר ראשון לצעירים שלא שירתו בצבא ובשירות לאומי/אזרחי, חיזוק והרחבת פעילות מרכזי הצעירים.

שוויון למיעוטים ושילובם בחברה בישראל - נתמוך בערך השוויון בחוק היסוד, נפעל לצמצום פערים בין המגזר היהודי למגזר הלא יהודי, נצמצם פערים בחינוך באמצעות תקציב דיפרנציאלי, נגדיל את הייצוג של המגזר במוסדות השלטון בישראל, נחזק לימודי עברית במערכת החינוך, נחזק את החינוך הטכנולוגי בבתי הספר, נגביר את נגישות האוכלוסייה ללימודים אקדמיים בדגש על מקצועות ההנדסה והטכנולוגיה.

קהילה גאה – נפעל לחקיקה שתבטיח שוויון זכויות מלא לקהילה הגאה, תיקון חוק האימוץ שיאפשר לזוגות להט"ב לאמץ, חוק פונדקאות שיכלול את הקהילה הגאה, לחימה וענישה כנגד מפעילי אלימות כלפי הקהילה הגאה.

דמוקרטיה - נפעל לשמור ולהגן על עקרונות היסוד של המשטר הדמוקרטי בישראל ולקדם את הפרוצדורות, הערכים, והמוסדות הנובעים ממנו.

שלטון מקומי – העצמה וחיזוק השלטון המקומי, איחוד רשויות קטנות סמוכות, ורפורמה לביזור סמכויות משמעותיות מהשלטון המרכזי.

י"ז. רפורמות נדרשות בענפי חשק נוספים

הטלת פיקוח על מחירי הגז - פיקוח שיאפשר להפחית את מחירי החשמל והמים כמו גם להעניק תנופה חדשה לתעשייה הישראלית שתוכל להתחדש במשאבי אנרגיה זולים יותר. נוסף על פיקוח מחירים יש לפרק את מונופול הגז בין החברות השונות המחזיקות בשני המאגרים המרכזיים, כך שכל חברה תמכור בנפרד את הנתח שלה במאגר.

תקשורת - יש לפצל בין חברת בזק, מונופול התקשורת המרכזי שלנו, לבין החברות הבנות שלה ולאסור על בזק למכור שירותים לבד משירותי תשתית. יש לאפשר שוק סיטונאי של שירותים על גבי רשת בזק לרבות שירותי טלוויזיה באינטרנט, לכל חברה קטנה שתהיה מעוניינת והכול במחיר מפוקח וידוע מראש.

חשמל - יש להגדיל דרמטית את נתח האנרגיות המתחדשות ברשת החשמל ובפרט של מתקני אנרגיה סולרית על גבי מבנים. בגרמניה עד סוף העשור יגיע נתח האנרגיה המתחדשת לחמישים אחוז מצריכת החשמל ועד שנת 2050 למאה אחוזים. היתרון של אנרגיות מתחדשות, לבד מהפחתה דרמטית בזיהום האוויר, הוא באופי התחרותי שלהן. עשרות ומאות יצרני חשמל קטנים ובינוניים היכולים להתחרות במונופול של חברת החשמל. ישראל צריכה להיות מחויבת אף היא להתקדם בהפחתת טביעת הרגל הפחמנית ופליטת גזי החממה לכל הפחות לממוצע המערבי עד שנת 2030.

קניונים - אין במערב עוד מדינה ששיתקה כמונו את רחובות המסחר והעניקה מעמד אוליגופוליסטי לקומץ של רשתות קניונים. עלות השכירות בקניונים עלתה דרמטית בעשור וחצי האחרונים עד שהיא הפכה לחסם מרכזי בפני עסקים קטנים. כך מוצאות עצמן הרשתות הגדולות ביתרון על פני עסקים קטנים. אנו חייבים לשדרג חזרה את רחובות הקניות כך שיוכלו להתחרות בהצלחה בקניונים. כדי לעשות כן אין מנוס ממתן הטבות דרמטיות בארנונה בפרט לעסקים קטנים. מאחר שתקציבן של הרשויות המקומיות מוגבל אין מנוס מהתערבות ממשלתית. היינו, הקמת קרן ייעודית למימון פטורים נרחבים בארנונה לחנויות הרחוב.

מכון התקנים - באמצעות תקינה שולטים יצרנים מקומיים בשערי הכניסה למשק הישראלי באופן שחוסם תחרות. יש להפקיע את מכון התקנים ולהעבירו לתוך משרד האוצר. יש למנות חברה כלכלית בינלאומית המתמחה בתקינה ובניהול תקינה כך שמאפייני התקינה בישראל ישתוו למקובל באיחוד האירופי.

חידוש ההכרזה על מונופולים - בישראל ישנם למעלה ממאה מונופולים אך רק כשישים מהם הוכרזו על ידי רשות התחרות. בעשור האחרון הופסקה ההכרזה על מונופולים וכך נערמו קשיים גדולים של אכיפה נוכח עשרות מונופולים לא מוכרזים. יש להשלים את ההכרזה על המונופולים, לרבות, אך לא רק, כאלו שיש בידם כוח שוק עם פוטנציאל לניצולו לרעה בדגש על יבואנים בלעדיים, תחום הפארמה (תרופות), ענקיות טכנולוגיה, ושווקים של ה"שוק שאחרי" (Aftermarket) כגון שווקי החלפים לרכב, תחזוקת מעליות וכדומה בהם אנחנו "צרכנים שבויים".

שינוי החוק והגברת האכיפה - יש לשנות את החוק ולאכוף על המונופולים המוכרזים חובת פרסום דוחות כספיים רבעוניים שקופים לציבור, כפי שנדרשים לפרסם הבנקים והחברות הציבוריות בישראל. כך ניתן יהיה לעקוב מקרוב אחר הרווחים המונופוליסטיים.

שחרור חסמי תחרות - לאור העובדה שמדינת ישראל מאופיינת ב"כלכלת אי" (בעלת קשיים אובייקטיביים לסחור בחופשיות עם שכנותיה היבשתיות) יש לאכוף ביתר שאת את החוק הישראלי בתחום התחרות, השאוב בעיקרו מהדין האירופי, האוסר על מונופולים לדרוש מחירים מופרזים (מחירים החורגים מעלות בתוספת תשואה הולמת על ההון המושקע). כמו כן, יש לשחרר את החסמים שחלים על היבוא המקביל, ולמנוע מהיבואנים הבלעדיים לסכל או להפחית יבוא מקביל באמצעות הקשר האיתן שלהם למול היצרנים מעבר לים. רשות התחרות התרשלה ולא אכפה את החוק והתוצאות בהתאם. כמהלך פתיחה יש למנות שלוש חברות כלכליות בין לאומיות (המנותקות מניגודי עניינים מקומיים) כדי לבחון את מחירי המונופולים בישראל, בדומה למהלך שננקט לפני כעשור לבחינת מחירי הקישוריות בסלולר והביא להפחתה ניכרת במחירים.

הגדלת קנסות - לא די להטיל על מונופול קנס של מיליוני שקלים בגין הפרה, כאשר תוצאתה הביאה לקופתו עשרות מיליוני שקלים. במקרה כזה מדובר ב"הפרה יעילה" מצידו. לכן, יש להגביר את ההרתעה באמצעות הטלת קנסות משמעותיים על המונופולים המפרים, באופן יחסי לרווחיותם ולעוצמת הנזק שגרמו פעולותיהם המפרות. תשלומי קנסות אלו ינותבו למאבק ביוקר המחיה והפחתת המחירים לצרכן.

סנקציות פליליות - יש לנקוט בסנקציות כלכליות משמעותיות והליכים פלילים כנגד בעלי שליטה, מנהלים ובעלי תפקיד, אשר נטלו חלק או התרשלו בפגיעה בציבור על ידי הפרת חוק התחרות, כפי שקיים הדבר בתחומים אחרים של הפרת חוק. יש להכניס איסור בחוק שימנע מהמונופול להעניק שיפוי בגין הסנקציות הכלכליות.

עידוד ותמריצים להגברת האכיפה הפרטית בתחום התחרות - לאור פערי המידע והעוצמה בין המונופול לבין מחולל האכיפה הפרטית, יש לקבוע, בין היתר:

א. קריטריונים ברורים בהם יותר לרשות התחרות לשתף במידע את מחוללי האכיפה הפרטית, ככל ואלו יפנו אליה במסגרת ההליכים שהם מנהלים או מתעתדים לנהל.

ב. רשות התחרות תיזום ותתגבר בדיקות וחקירות במקרים של חשש להפרת חוק התחרות, ותפרסם ברבים את תוצאות בדיקות אלה, גם אם תגיע למסקנה שאין מקום לפעולה בצד המנהלי מצדה, על מנת שאלו יוכלו להוות תשתית ראויה לאכיפה פרטית, ולחילופין למנוע הליכים מיותרים.

ג. רשות התחרות תהיה מחויבת להיות מעורבת בהליכים של אכיפה פרטית בתחום עיסוקה, ובמקרים מתאימים תחשוף מידע לבית המשפט הדן בעניין, תוך איזון ושמירת זכויות המונופול.

ד. בסיומו של כל הליך אכיפה פרטית, ככל שזה יסתיים בפשרה או תוצאה לטובת הציבור, יהיה מחויב המונופול להפריש סכום ראוי, שייקבע בנסיבות העניין, לקרן למימון אכיפה פרטית בתחום התחרות.

ה. יש להעביר את רשות התחרות למשרד האוצר ולהכפיף אותה לשליטה מלאה של שר האוצר עד להשלמת הרפורמות המתוארות בתוכנית זו.

מהיכן יגיעו המשאבים הדרושים לרפורמות?

כל הרפורמות האלה יכולות להפוך את ישראל למדינה מערבית מתוקנת המעניקה אופק לצעירה, עושר ורווחה לאזרחיה וסיפוק והנאה לקשישים בה.

מטבע הדברים, אותן רפורמות הנוגעות להוצאה הלאומית ובפרט רווחה, חינוך, בריאות ותחבורה דורשות משאבים. מיליארדים רבים. לא פחות משלושים מיליארד שקלים בשנה.

מהיכן נמצא את המשאבים הנדרשים?

ובכן, אין מקור אחר מלבד האצת הצמיחה עד למלוא הפוטנציאל שלנו, 6 אחוזים מדי שנה שהם ארבעה אחוזים לנפש.

כאשר המשק צומח במלוא פוטנציאל הצמיחה שלו הוא יכול לאפשר לממשלה להגדיל את תקציבה הריאלי לנפש בארבעה אחוזים בכל שנה. ארבעה אחוזים שווים 16 מיליארד ₪ בשנה הראשונה. הם שווים 32 מיליארד ₪ בשנה השנייה. הם שווים 48 מיליארד ₪ בשנה השלישית וכך הלאה.

ללא צמיחה מספקת - המצוקות גוברות והתקציבים מצטמצמים.

אם נפסיק לחבק את המונופולים, נתקן את מערכת המס המעוותת שלנו, ננהל מדיניות תקציבית יעילה ולא מוטה לשיקולים פוליטיים מכוערים ולבזבזי עתק נשוב לצמוח באופן מהיר. עשינו את זה בעבר. אנחנו מסוגלים לעשות את זה גם בעתיד. נדרשת לכך מנהיגות נחושה הפועלת למען הציבור ולא למען עצמה ומקורביה.

